

IRAP туралы

Халықаралық жолдарды бағалау бағдарламасы (iRAP) - бұл жоғары қауіпті жолдарды жою арқылы өмірді құтқаруға арналған тіркелген қайырымдылық қоры. Қоғамдық денсаулық сақтау саласында жұмыс істейтін өмірді құтқарудың көптеген басқа қорлары сияқты, біз фактілерге негізделген өлім мен қайғы-қасіреттің алдын-алу үшін сенімді әдісті қолданамыз.

iRAP үкіметтермен, автомобиль клубтарымен, даму банктерімен, ҰЕҰ-мен және зерттеу ұйымдарымен серіктестікте жұмыс істейді:

- Жоғары қауіпті жол инспекциясы және жұлдызды рейтинг, қауіпті жол карталары және қауіпсіз жолдар бойынша инвестициялық жоспарлар жасау
- Ұлттық, өңірлік және жергілікті әлеуетті дамытуға және нығайтуға көмектесетін тренингтер, технологиялар мен қолдауды қамтамасыз ету
- Қаржыландыру агенттіктері өз инвестицияларының пайдасын бағалай алатындай жолдың тиімділігін бақылау.

Бағдарлама EuroRAP, AusRAP, China RAP, City RAP, US RAP, Indie RAP, BrazilRAP және SARAP үшін бас ұйым болып табылады. Автомобиль жолдарын бағалау бағдарламалары (RAP) қазіргі уақытта Еуропаның, Азия-Тынық мұхиты аймағының, солтүстік және Оңтүстік Америка мен Африканың 100-ден астам елінде жұмыс істейді.

iRAP FIA Автомобиль және қоғам Қорынан қаржылық қолдау алады. Жобалар жаһандық жол қауіпсіздігі қорынан, автомобиль клубтарынан, аймақтық даму банктерінен және демеушілерден қолдау алады. Біздің серіктестеріміз, қайырымдылық ұйымдары, автомобиль өнеркәсібі және Еуропалық комиссия сияқты мекемелер дамыған елдердегі RAP-s-ті қолдайды және зерттеулер мен технологияларды iRAP-қа жіберуді қолдайды. Сонымен қатар, көптеген адамдар iRAP-ті қолдау үшін уақыттары мен тәжірибелерін құрбан етеді.

Қосымша ақпарат алу үшін

Жалпы сұрақтар бойынша бізге хабарласыңыз:

Автомобиль жолдарын бағалаудың халықаралық бағдарламасы (iRAP)

Worting House, Бейзингсток

Хэмпшир, Ұлыбритания, RG23 8PX

Телефон: +44 (0) 1256 345598

Email: icanhelp@irap.org

Бағдарлама туралы толығырақ білу үшін www.irap.org сайтына кіріңіз.

Сондай-ақ, сіз "WrapUp", IRAP электрондық ақпараттық бюллетеніне сайттың басты бетінде тіркелу арқылы жазыла аласыз.

IRAP аккредиттеу инспекциялық жүйесінің ерекшелігі, 4.0 нұсқасы (ағылшын тілінде)

© Автомобиль жолдарын бағалаудың халықаралық бағдарламасы (iRAP) 2019

Хаттамаларды, процестерді және сауда маркаларын қоса алғанда, ір технологиясы iRAP-тың жазбаша келісімінсіз ешқандай жолмен өзгертілмейді немесе пайдаланылмайды.

iRAP Англия мен Уэльсте 05476000 нөмірімен тіркелген.

Тіркелген кеңсе: 60 Trafalgar Square, London, WC2N 5DS.

Назар

Осы құжаттың немесе оның бөліктерінің баспа көшірмелері ағымдағы анықтамалық құжат ретінде пайдаланылмауға тиіс. Әрқашан соңғы нұсқаның электрондық көшірмесіне хабарласыңыз: <http://www.irap.org>.

МАЗМҰНЫ

1 КІРІСПЕ	4
1.1 iRAP жобасы деген не?	5
1.2. IRAP жобасын кім жасай алады.....	5
1.3. Жобаның жоспары деген не?.....	5
1.4. Техникалық тапсырма дегеніміз не?.....	6
1.5. Оқыту және аккредиттеу	7
1.6. Қауіпсіздік және қауіпсіздік техникасы	7
2 ЖҰМЫСТЫ БАСТАУ	8
2.1. Алдын ала бағалау.....	8
2.2. Мүдделі тараптарды тарту	8
2.3 Жол желісі	8
2.4 Басқару және қаржыландыру	8
3 ЖОБАНЫҢ ЖОСПАРЫН ӨЗІРЛЕУ	10
3.1. Жобаны анықтау.....	10
Бағалау үшін жол желісін анықтау.....	10
бағалау түрі	11
Жобаның мақсаты мен міндеті.....	12
Бюджет және мерзімдері.....	16
Жобаның нәтижелері.....	16
iRAP жобасы нені өндірмейді?.....	16
3.2. Жобаны ұйымдастыру	17
Іс-шараларды анықтау	17
Рольдері мен міндеттері.....	18
Жобаның қойылымы.....	19
3.3. Жобаның ресурсы	21

Топтар және сараптама.....	21
Жабдық және бағдарламалық қамтамасыз ету.....	22
3.4. Сатып алу қызметтері мен жабдықтар.....	23
Аккредиттелген жеткізушілер	23
3.5. Жобаны жоспарлау.....	23
Жоба іс-шараларының мерзімі	24
Жоба іс-шараларының тәуелділігі	24
4 iRAP стандартты шарттары.....	25
4.1. Жобаның тарихы	25
4.2. Жобаның мақсаты.....	25
4.3. Жұмыс көлемі	26
4.4. Жолдардың тізімі	27
4.5. Практикалық нәтижелер	27
Жол түсірілімі	28
Жол атрибуттарын кодтау	28
Талдау және есеп беру (жұлдызды рейтингтер және инвестициялық жоспарлар)	29
ЖКО тәуекелдерін картаға түсіру	30
Сапа кепілдігі.....	30
Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл	31
Оқыту	31
4.6. Мерзімдері	
4.7. Жеткізу топтары..	32
4.8. Тапсырыс беруші ұсынған кіріс деректері	33
5 А ҚОСЫМШАСЫ: ДЕНСАУЛЫҚ ПЕН ҚАУІПСІЗДІК ЖОСПАРЫ ЖӘНЕ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАҒАЛАУ	34

1. КІРІСПЕ

iRAP жол-көлік оқиғаларының жойқын әлеуметтік-экономикалық салдарын жеңуге көмектесу үшін құрылды. Дүниежүзілік жол-көлік оқиғаларынан болатын өлім-жітімнің жыл сайынғы саны 2030 жылға қарай 2,4 миллионға дейін өседі деп болжануда. Олардың көпшілігі әлемдегі жол-көлік оқиғалары салдарынан он өлімнің тоғызынан зардап шеккен табысы төмен және орташа елдерде болады. Қаза болғандардың жартысына жуығы жол қозғалысының осал қатысушылары болады - мотоциклистер, велосипедшілер және жаяу жүргіншілер.

Үлкен проблемаға қарамастан, жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету ешқашан шешілмейтін мәселе емес. Өмірді сақтау үшін қажетті зерттеулер, технологиялар мен тәжірибелер бар. Жол қозғалысы қауіпсіздігін жобалау жолдардағы өлім-жітім мен жарақаттануды төмендетуге тікелей үлес қосады. Мұқият жобаланған қиылыстар, Қауіпсіз жол жиектері және тиісті көлденең қималар апат қаупін және оның ауырлығын айтарлықтай төмендетуі мүмкін. Тротуарлар, жаяу жүргіншілер өткелдері және велосипед жолдары жаяу жүргіншілер мен велосипедшілердің қаза табу немесе жарақат алу қаупін едәуір төмендетуі мүмкін, бұл оларды моторлы көліктермен араластырудан аулақ болады. Мотоцикл жолдары мотоциклшілер үшін өлім мен жарақат алу қаупін азайтады.

iRAP табысы жоғары елдердегі (EuroRAP, Ausrap, USRAP және KiwiRAP) жолдарды бағалау (RAP) бағдарламаларының жұмысына, сондай-ақ ARRB Group (Австралия), TRL (Ұлыбритания), MRI Global (АҚШ) және Miros (Малайзия), IMT (Мексико), Rioh (Қытай), SWOV (Нидерланды), сондай-ақ жол қозғалысы қауіпсіздігін зерттеу жөніндегі жетекші ұйымдардың тәжірибесіне сүйене отырып, жол қауіпсіздігін бағалау және жақсарту үшін бес жаһандық келісілген хаттама жасады: лабтранс (Бразилия), Коти (Корея) және Чула (Тайланд).

iRAP хаттамалары

1. **Тәуекел карталары** жол-көлік оқиғалары туралы егжей-тегжейлі мәліметтерді жол желісінде қаза тапқандар мен жараланғандардың нақты санын көрсету үшін пайдаланады.
2. **Жұлдызды рейтингтер** жолды жобалаумен қамтамасыз етілген қауіпсіздік деңгейін қарапайым және объективті бағалауды қамтамасыз етеді.
3. **Өлім-жітімді бағалауды картаға түсіру** жол желісі бойынша өлім мен ауыр жарақаттардың күтілетін санының бөлінуін көрсетеді.
4. **Қауіпсіз жолдардың инвестициялық жоспарлары (STRIP)** өмірді сақтайтын инфрақұрылымның қол жетімді және үнемді нұсқаларын жасау үшін жолдарды жақсартудың 90 дәлелденген нұсқаларына негізделген.
5. **Тиімділікті бақылау** жол қозғалысы қауіпсіздігінің көрсеткіштерін бақылау және стратегиялық позицияларды анықтау үшін жұлдыздар рейтингтері мен тәуекелдер карталарын пайдалануға мүмкіндік береді.

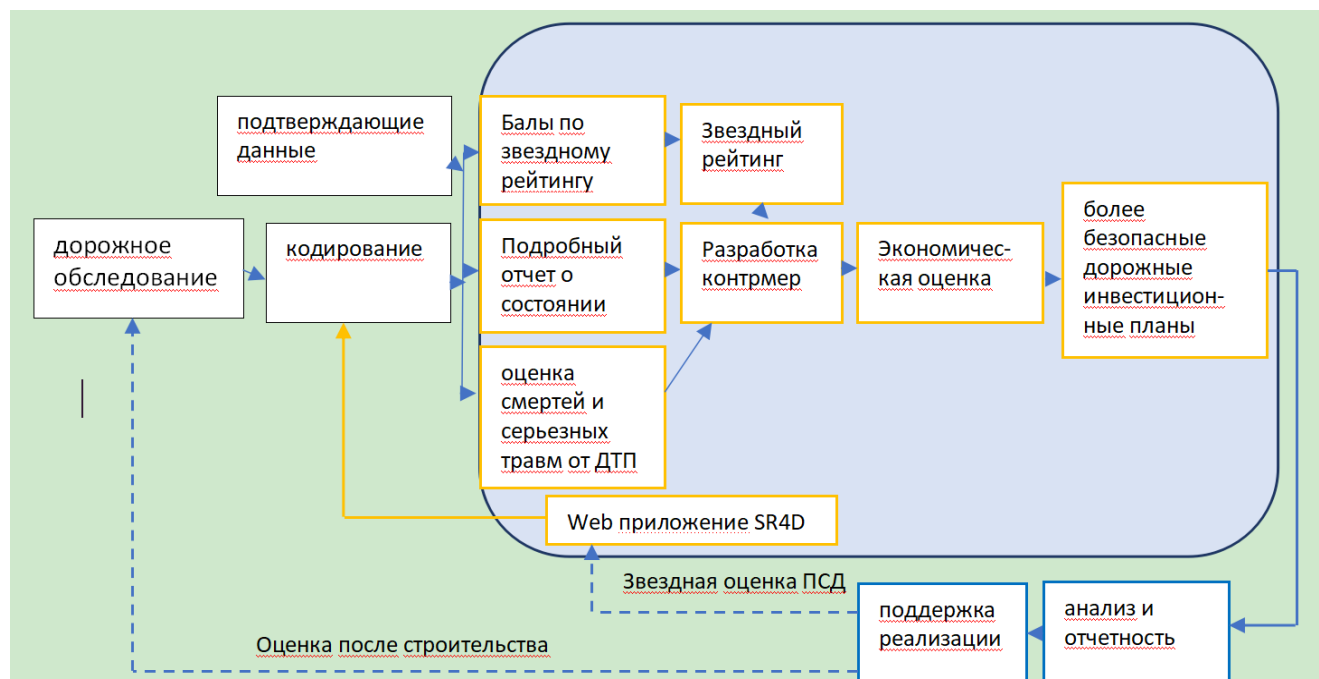
Бұл нұсқаулық жолдарды және басқа iRAP шараларын бағалау үшін жобаны жоспарлауға, дайындауға және басқаруға көмектеседі. Бұл жобаларды аяқтауға, аккредиттеуге және төменде көрсетілген нәтижелерді талдауға арналған бірқатар ерекшеліктер мен нұсқаулықтардың бірі.

Жобаны жоспарлау бойынша нұсқаулық (стандартты техникалық тапсырманы қамтиды)

- **Инспекциялық жүйені аккредиттеу ерекшелігі**
- Түсірілім бойынша IRAP нұсқаулығы
- Кодтау бойынша IRAP нұсқаулығы
- IRAP жұлдызды рейтингі және инвестициялық жоспар бойынша нұсқаулық
- Vida пайдаланушыларына арналған нұсқаулық
- Дизайн үшін Жұлдызды рейтингті пайдаланушыларға арналған нұсқаулық (SR4D веб-қосымшасын пайдаланушылар үшін)

Төмендегі суретте жұлдызды рейтингтер мен қауіпсіз жолдардың инвестициялық жоспарын құру үшін қолданылатын процесс көрсетілген, оны жол инфрақұрылымының тәуекелдерін бағалау мен жаңартуға жүйелі, алдын-ала тәсілдің бөлігі ретінде қолдануға болады, ауыр апаттар қай жерде болуы мүмкін және оларды қалай болдырмауға болады.

іRAP жұлдызды рейтингі және қауіпсіз жолдардың инвестициялық жоспары

iRAP жобасы деген не?

iRAP жобасы бес ітар протоколына қатысты бір немесе бірнеше әрекет болуы мүмкін: қауіп-қатер карталары, жұлдыздар рейтингі, өлім-жітімді бағалау картасы, қауіпсіз жолдардың инвестициялық жоспарлары және тиімділікті бақылау. Жоба аясында орындалатын әрекеттер көбінесе жобаның мәнмәтініне және Тапсырыс берушінің қажеттіліктеріне байланысты болады.

Жобалардың ең көп таралған түрлері-тәуекел карталары және жұлдызды бағалау. Қосымша мысалдар үшін [Бағалау түрі](#) бөлімін қараңыз.

1.1 iRAP жобасын кім жасай алады?

iRAP құралдары ақысыз, сондықтан кез-келген адам iRAP жобасын техникалық түрде орындай алады (бірақ, әрине, бұл арнайы дағдылар мен білімді қажет етеді).

Жобаларды іске қосқан кезде жұлдызды рейтинг және iRAP инвестициялық жоспары, аккредиттелген жеткізушілерді және аккредиттелген инспекциялық жүйені қолданған жөн, бірақ бұл қажет емес. Еуропадағы жеткізушілер картографиялау тәуекелдерді ЖКО тиіс лицензияланған EuroRAP.

1.3 жоба жоспары дегеніміз не?

iRAP жобалары нақты түсініктен басталуы керек:

- тиісті ерекшеліктер мен нұсқаулықтар, сондай-ақ
- жобаның арнайы талаптары.

Олар жоба жоспарында және техникалық тапсырмада нақты көрсетілуі керек.

Жобада айтарлықтай уақыт пен ресурстарды пайдалануға болады, сондықтан барлық талаптар жұмыс басталғанға дейін Жобаның әр кезеңіне қатысқандардың бәріне жақсы түсінікті болған жөн.

Пайдаланушы үшін әрбір нақты жұмыс/іс-шара түрі бойынша әрбір ерекшелікте, нұсқаулықта және нұсқаулықта ұсынылған талаптар мен нұсқаулық жобаны жоспарлаудың маңызды бөлігі болып табылады. Нұсқаулықтарды ұстану күтпеген мәселелерге байланысты ықтимал кідірістер мен артық шығындардың алдын алады. Жоба бойынша іс-шаралар және пайдаланушыға арналған тиісті ерекшеліктер, нұсқаулықтар мен нұсқаулықтар туралы ақпарат іс-шараларды айқындау бөлімінде келтірілген.

Жоба жоспары толық ақпаратты қамтуы тиіс:

- Жоба шеңберінде не істелетін болады, атап айтқанда:

- Бағалауға жататын жолдар / жобалар желісі (км Ұзындығы, жолдардың атауы, сипаттамасы және т. б.)

- Талап етілетін бағалау түрі
- Жобаның нәтижелері (талап етілетін талдаулар мен есептер сияқты жоба не істейді) және
- Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл, оқыту және/немесе іске асыруда қолдауды қамтамасыз ету сияқты қандай тиісті іс-шаралар / жұмыстар орындалады.
- Жоба қалай ұйымдастырылады, атап айтқанда:
 - Жобаның кезеңдері және әр кезеңнің сипаттамасы
 - Қосымша мәліметтер қажет және оларды кім береді (немесе олар қалай жиналады) және
 - Әр кезең үшін рөлдер мен міндеттер.
- Қандай ресурстар, тәжірибе және жабдықтар қажет, соның ішінде:
 - Жоба бойынша іс-шаралар үшін қажетті персонал саны
 - Қандай дағдылар, Білім және тәжірибе қажет
 - Қажетті оқыту
 - Денсаулық сақтау және қауіпсіздік шаралары
 - Қажетті жабдықтар мен
 - Сыртқы жеткізушілерге және / немесе жабдықтарға арналған сатып алу жоспарлары.
- Жобаның кестесі, атап айтқанда
 - Жоба іс-шараларының ұзақтығы мен кезеңдері
 - Жобаның кестесіне әсер етуі мүмкін сыни күндер мен мерзімдер, және
 - Болжамды аяқталу күні.

Бұл нұсқаулықта осы қадамдардың әрқайсысы туралы қосымша ақпарат бар. Жоба жоспарында Техникалық тапсырма үшін қажетті маңызды мәліметтер болады.

1.4 Техникалық тапсырма дегеніміз не?

Техникалық тапсырма-бұл келісім-шарт аясында орындалуы керек Жұмыстардың сипаттамасы.

Келісімшарт әдетте тек бір жеткізушіге қатысты болады. Осылайша, техникалық тапсырмада тек осы жеткізуші орындауға тиісті жұмыстарға қатысты ерекшеліктер болады.

Егер жобалық жұмыстарды "үй" жасау керек болса (яғни, егер келісімшарт бойынша сыртқы жеткізушілер тартылмаса), техникалық тапсырманы қолдану ұсынылады, өйткені онда жобаның әр кезеңі үшін қажетті маңызды ерекшеліктер бар, IRAP кодтау нұсқаулығында әрдайым тәуелсіз сапа кепілдігін беру ұсынылады.

iRAP iRAP іс-шараларына жеткізушілерді тартуға немесе ішкі бағалау жүргізетін ұйымдар үшін іс-шаралар жоспары ретінде көмектесу үшін стандартты техникалық тапсырма береді. Стандартты техникалық тапсырма жоба жоспарын және сайып келгенде жоба мен Тапсырыс берушінің қажеттіліктерін көрсететін әр жоба үшін бейімделуі керек екенін ескеріңіз.

1.5 оқыту және аккредиттеу

IRAP жұмыстары арнайы дағдылар мен білімді қажет етеді. iRAP iRAP жобасын жүзеге асыруға дайындалып жатқан адамдарға жаттығуды ұсынады. Қол жетімді оқу курстары туралы ақпаратты Rap веб-сайтынан табуға болады <https://www.irap.org/training>.

iRAP сонымен қатар аккредиттелген жеткізушілердің схемасын басқарады. IRAP аккредиттеудің екі санаты бар:

1. Қызметті аккредиттеу. Аккредиттеуден өткен өнім берушілер оқудан өтіп, тестілеуден сәтті өтіп, тәжірибе көрсетті. Олар сонымен қатар IRAP аккредиттелген жеткізушілерінің мінез-құлық кодексіне қол қойды. Қызметті аккредиттеу көрсетілген тәжірибе негізінде жыл сайын ұзартылады және қайта даярлауды және тапсырыс берушілердің пікірлерін есепке алуды қамтуы мүмкін.

2. Тексеру және кодтау үшін қолданылатын жабдық пен бағдарламалық жасақтамаға қатысты тексеру жүйесін аккредиттеу. Аккредиттелген инспекциялық жүйелер iRAP инспекциялық жүйесін аккредиттеу жөніндегі нұсқаулықта сипатталған талаптарға жауап береді, ал олардың өндірушілері IRAP аккредиттелген жеткізушілерінің мінез-құлық кодексіне қол қойды. Тексеру жүйесін аккредиттеу әр үш жыл сайын жаңартылып отырады және жүйені қайта тестілеуді және клиенттердің пікірлерін есепке алуды қамтуы мүмкін.

IRAP бағалауларында аккредиттелген жеткізушілер мен аккредиттелген инспекциялық жүйені қолданған жөн, бірақ бұл міндетті болып саналмайды. Аккредиттеу туралы ақпаратты IRAP веб-сайтынан табуға болады <https://www.irap.org/accreditation>.

1.6 Денсаулықты қорғау және қауіпсіздік техникасы

IRAP бағалауы әдетте жоғары қауіпті жолдарға бағытталған. Сондықтан жобаның барлық қатысушылары қызметке байланысты барлық қауіптер туралы хабардар болып, оларды басқаруы өте маңызды.

Әрбір iRAP нұсқаулығында тиісті қызметке байланысты денсаулық пен қауіпсіздік тәуекелдерін басқару туралы қосымша ақпарат бар. Денсаулық сақтау және қауіпсіздік шаралары жоспары және тәуекелдерді бағалау үлгілері де берілген. [А қосымшасын қараңыз: денсаулық пен қауіпсіздік жоспары және тәуекелдерді бағалау.](#)

2. ЖҰМЫСТЫ БАСТАУ

Табысты iRAP жобасын құру екі негізгі элементке байланысты:

1. Берік серіктестік. Жобаның бастапқы кезеңінде елдегі немесе өңірдегі жолдардағы өлім-жітім мен ауыр жарақаттарды азайту мақсатында ынтымақтасатын жобалау тобы мен бірқатар мүдделі тараптар арасында әріптестік қатынастарды жолға қою аса маңызды. Мүдделі тараптарға көбінесе үкіметтер, қаржыландыру агенттіктері, автомобиль қауымдастықтары, ғылыми-зерттеу институттары және басқа да үкіметтік емес ұйымдар кіреді.

2. Сенімді жоспарлау: жобаны құру кезеңінде жобалық топ жобаның жоспарын әзірлейді және оны негізгі мүдделі тараптармен келісе отырып үнемі жаңартып отырады.

2.1 Алдын ала бағалау

iRAP жобасын бастапқы әзірлеу аясында мүдделі тараптар көбінесе орындылықты бағалауды жүргізеді. Бағалау елдің немесе өңірдің жол желісі, жол қозғалысы қауіпсіздігіне қатысты жағдай, деректердің қолжетімділігі (мысалы, ЖКО және қозғалыс көлемі туралы деректер) және жол қозғалысы қауіпсіздігі саласындағы қарсы шараларға арналған шығыстар сияқты мәселелерді қозғайды. Бағалау жобалық топқа жобаны жергілікті контекстке тән жағдайлар мен қажеттіліктерге сәйкес келтіруге көмектеседі.

2.2 мүдделі тараптарды тарту

Жоспарлау процесінің басында жоба бойынша ортақ түсіністік пен консенсусқа қол жеткізуге, сондай-ақ табысқа жету үшін маңызды факторларды анықтауға көмектесу үшін мүдделі тараптар үшін семинар өткізілуі керек. Семинарлар, әдетте, жобалық топты және мүдделі тараптардың жоғары деңгейдегі өкілдігін қамтиды.

Семинардың мақсаты:

- жобаның мақсаты туралы жалпы түсінік қалыптастыру
- Жобаның елдегі немесе аймақтағы жол қауіпсіздігі стратегиясының басқа аспектілерімен байланысын нақты анықтаңыз және
- Саяси деңгейде және барлық негізгі мемлекеттік және үкіметтік емес мүдделі тараптар арасында жобаға үлкен қолдау көрсету.

2.3 Жол желісі

Алғашқы міндеттердің бірі-iRAP бағалау орталығына айналатын жол желісін анықтау. Әдетте, жол желісіне көптеген адамдар қайтыс болып, ауыр жарақат алатын жолдар кіреді. Жол желісі болашақ модернизация мен инвестиция үшін анықталған дәліздерді де қамтуы мүмкін.

Желіні таңдау туралы қосымша ақпаратты бағалау үшін [Жолдар желісін анықтау](#) бөлімінен қараңыз.

2.4 басқару және қаржыландыру

Жобада бірқатар басқару және қаржыландыру тетіктері болуы мүмкін. Жобаның басқару және қаржылық механизмдерінің мысалдары:

- ЕТЖЖ ұлттық немесе өңірлік бағдарламасының бөлігі. Қосымша ақпарат алу үшін жергілікті және ұлттық немесе мемлекеттік iRAP бағдарламасының дамуын қараңыз.
- Халықаралық даму ұйымы қолдайды (көбінесе әлеуетті арттыру бойынша кең бастама аясында)

- жол органы немесе жеке жол операторы пайдалануға берді және қаржыландырды.

iRAP жол органдарына, операторларға және жобаны жүзеге асыруға мүдделі басқа ұйымдарға қолдау және көмек көрсете алады. Қосымша ақпарат алу үшін мына мекен-жайға хабарласыңыз icanhelp@irap.org.

3. ЖОБА ЖОСПАРЫН ӘЗІРЛЕУ

3.1 Жобаны анықтау

Жобаны анықтау оның негізгі параметрлерін нақтылауды қажет етеді, мысалы:

- Жолдар желісі және / немесе бағалау жобалары
- Талап етілетін бағалау түрі
- Жобаның мақсаттары
- Бюджет және мерзімдер, және
- Жобаның нәтижелері (яғни, жоба өндіретін болады, нр. қажетті талдаулар мен есептер).

Бағалау үшін жол желісін анықтау

Кейбір жағдайларда жол органы бағалау үшін жол дәлізін, желісін, жобаларын немесе жалпы аймағын анықтайды. Әйтпесе, оларды жоспарлау процесінің бөлігі ретінде анықтауға болады.

Желіні таңдау жобаның мақсаттарына сәйкес келуі маңызды, сондықтан жобаның нәтижелері пайдалы және пайдалы болады. Қосымша ақпарат алу үшін [Жобаның мақсаттары мен міндеттерін қараңыз](#).

Бағалау жолдың немесе учаскенің өте қысқа ұзындығынан мындаған шақырым жолдың өте үлкен бағасына дейін өзгеруі мүмкін. Бағалау көлемі жобаны, қажетті жабдықтар мен ресурстарды жоспарлау, кезеңдерін ұйымдастыру және сатып алу, сондай-ақ талдау деңгейі үшін елеулі салдарларға ие болады.

Қандай жолдарды таңдау керек?

Әдетте, барлық жол-көлік оқиғалары мен ауыр жарақаттардың жартысына жуығы елдегі жолдардың шамамен он пайызында болады. Бұл әдетте ең көп жүретін жолдар. Сондықтан, егер желі анықталмаса, бағалау кезінде үлкен көлемді жолдарға басымдық беру ұсынылады.

Сондай-ақ, бағалаулар жаңартылатын жолдарға назар аударады және бұл жағдайда жобалардың жұлдызды рейтингі де қажет.

Жол желісін бағалау стратегиялық болуы мүмкін және көптеген жылдар бойы пайдалануға болатын мәліметтер базасын/ақпаратты ұсыну сияқты ұзақ мерзімді пайда әкелуі мүмкін.

Қанша километрді бағалау керек?

Бағалау көлемі бағалау мақсаттарымен, сондай-ақ қолда бар уақыт пен бюджетпен (егер белгілі болса) айқындалатын болады.

Әдетте, бағаланатын жолдың күрделілігі бағалау қанша уақыт пен еңбекті қажет ететіндігімен анықталады. Мысалы, автомобиль жолдары, тас жолдар және ауылдық жолдар сияқты қарапайым жол орталарына қарағанда, өте күрделі жол желілерін, мысалы, қалалық жолдарды зерттеу және кодтау үшін бір шақырымға көп уақыт кетеді.

Барлық жағдайларда, үлкен бағалар, әдетте, километрге қарағанда арзанырақ, өйткені масштабты үнемдеуге байланысты бағалары аз.

Жобаның ауқымын таңдау кезінде жобаның нақты мақсаттарынан басқа алуға болатын қосымша артықшылықтарды ескерген жөн.

Желіні бағалау көптеген басқа мәселелермен қалай байланысты болуы мүмкін

Жол дескрипторлары / сипаттаушылары

Жолдар мен бағаланатын жобалар үшін нақты жол сипаттамаларын қосу маңызды. Бұл зерттеу тобына дұрыс жолдарды табуға және бағалауға көмектеседі. Олар мыналарды қамтуы керек:

1. Жолдың атауы және учаскесі. Жол қызметі пайдаланатын атауларды салыстыру ұсынылады. Учаскенің атауы жол учаскесін сол жолдың басқа учаскелерінен немесе пайдаланылатын жол учаскесін сәйкестендіру жүйесінен ажыратуы тиіс. GPS орналасуы мен пикетажын да қолдануға болады. Кейбір жағдайларда сілтемелер немесе басқа сипаттамалар берілуі мүмкін.
2. Жолдың ұзындығы (км) және әр жол мен учаске үшін бастапқы және соңғы нүктелер.

Белгілі бір жол желісі мен жол дескрипторлары техникалық тапсырмадағы [жолдардың тізімін](#) жасайды.

Бағалау түрі

IRAP жобасында қолдануға болатын бағалаудың бірнеше түрлері бар. Бағалау түрлері келесілердің бірі немесе тіркесімі болуы мүмкін:

- ЖКО тәуекелін картаға түсіру: жол желісінде тіркелген өлім мен ауыр жарақаттардың таралуын суреттеу үшін ЖКО туралы егжей-тегжейлі мәліметтерді көрсету.

- Негізгі жұлдызды рейтинг және инвестициялық жоспар. Мұнда қолданыстағы жол зерттеледі, жол белгілері кодталады және жұлдызды рейтингтер мен инвестициялық жоспарлар жасалады.
- Тек жұлдызды рейтингтер: мұнда тек жұлдызды рейтингтер жасалады. Тек кіші жұлдыз рейтингтеріне арналған жобалар Жұлдыз рейтингінің Демонстранттарын қолдана отырып жүзеге асырылуы мүмкін.
- Жұлдызды жобалар рейтингі: мұнда жаңа немесе жетілдірілген жол жобалары бағаланады. Мұны негізгі бағалаулармен бірге немесе тәуелсіз түрде жасауға болады. [Жобалар Жұлдызды жобалар рейтингі](#) sr4d веб-қосымшасы арқылы жүзеге асырылуы мүмкін.
- Сценарийлік тестілеу. Мұнда дизайнның немесе инвестициялық жоспардың әртүрлі сценарийлері сыналады, сонымен қатар жұлдызды рейтинг нәтижелері қалыптасады.
- Құрылыс аяқталғаннан кейінгі бағалау және тиімділікті бақылау. Мұнда қол жеткізілген жақсартуларды бағалау немесе уақыт өте келе өзгерістерді бақылау үшін жолды қайта бағалау жүргізіледі.

Бағалау түрлері туралы толығырақ ақпарат IRAP [жұлдыздық рейтинг жөніндегі нұсқаулықта](#) және инвестициялық жоспарда бар.

Жобаның мақсаттары мен міндеттері

Жобаның мақсаттары мен міндеттері-бұл жоба қол жеткізуге немесе шешуге тырысатын нәрсе. Мақсат қандай желі таңдалғанын, жүргізілген бағалау түрін, жоба нәтижелерін және басқа да іс-шаралар түрлерін тікелей хабардар ету болады.

Жобаның мақсаттары жобаны жоспарлаудың алғашқы кезеңінде талқылануы керек, тіпті жол желісі сияқты жобаның ауқымы туралы кейбір шешімдер қабылданған болса да. Бұл бағалау процесі мен нәтижелері туралы күтулерді хабардар етеді, сонымен қатар жобаның ортасында өзгеру ықтималдығын азайтады.

Төмендегі кестеде жоба мақсаттарының кейбір мысалдары, желіні таңдауға арналған тиісті нұсқаулық, сонымен қатар бағалау мен талдаудың ұсынылған түрі келтірілген. Инвестициялық жоспарларды талдау туралы қосымша ақпаратты [IRAP жұлдыздық рейтинг және инвестициялық жоспар нұсқаулығынан](#) табуға болады

Жобаны жоспарлауда жоба мақсаттарын пайдалану

Жобаның мақсаты	Желіні таңдау бойынша нұсқаулық	Ұсынылған бағалау түрі және талдау
Белгілі бір дәлізде/жол желісінде өліммен аяқталған жол-көлік оқиғаларын және ауыр жарақаттарды жою үшін	Бұл жағдайда жол дәлізі немесе желі анықталады. Кейбір жағдайларда жобаны шектеу үшін (мысалы, белгілі бір уақыт кестесіне немесе бюджетке сәйкес) дәліз / желінің басым бағыттарын анықтау керек немесе өте үлкен желілер үшін жобаны екі немесе одан да көп кезеңдерде жүзеге асыру үшін оны кіші бөліктерге бөлу керек. Участкелердің басымдылығы мыналардың негізінде жасалуы мүмкін: • ЖКО ең жоғары көрсеткіштері немесе ең жоғары ағындары бар участкелерге жүгіну немесе • болжанатын жаңартулары немесе техникалық қызмет көрсету жұмыстары бар участкелер.	Инвестициялық жоспарды талдай отырып, қолданыстағы жолдың жұлдызды рейтингі: • Бұл бағалау болашақ жобаларды немесе жаңартуларды салыстыруға болатын негізгі сценарийді қалыптастырады. • Инвестициялық жоспар әрі қарай зерттеу үшін экономикалық тиімді қарсы шаралардың тізімін ұсына алады.
Өлім мен ауыр жарақаттар болатын	ЖКО туралы деректерді ЖКО деңгейі жоғары жолдарды анықтау үшін	ЖКО тәуекел карталарын жасау және / немесе инвестициялық жоспарды

жоғары қауіпті жолдарды анықтаңыз.	пайдаланыңыз. Егер ЖКО туралы деректер қол жетімсіз болса, жергілікті билік органдарына хабарласыңыз. Мысалы, жергілікті полиция ауыр жол-көлік оқиғаларының деңгейі жоғары жолдар мен орындарды оңай анықтай алады. Егер ЖКО деңгейі желі бойынша таралса, әсер ету қарқындылығы жоғары қозғалыс көлемі үлкен жолдарға (мысалы, магистральдық жолдарға) назар аударыңыз).	талдай отырып, қолданыстағы жолдың жұлдызды рейтингі бойынша бағалау: • Бүкіл желіге ортақ болуы мүмкін желілік мәселелерді қарастыру мүмкіндігі болуы мүмкін (мысалы, ауыр көлік апаттары немесе жаяу жүргіншілер апаттары), бұл жағдайда барлық қолданыстағы және болашақ жолдарға (жол бойындағы кедергілер, жаяу жүргіншілер өткелдері және т.б.) жаппай әрекеттер ұсынылуы мүмкін.
Жол дәлізіндегі немесе желідегі қауіпсіздіктің негізгі жағдайын түсіну	Бұл жағдайда жол дәлізі немесе желі белгілі болуы мүмкін. Әйтпесе, дәлізді / желіні таңдау негізінде жасалуы мүмкін: • ЖКО немесе ең жоғары ағындардың ең жоғары көрсеткіштері бар жолдарға жүгіну, немесе • болжанатын жаңартулары немесе техникалық қызмет көрсету жұмыстары бар жолдарға.	Инвестициялық жоспарды талдай отырып, қолданыстағы жолдың жұлдызды рейтингін бағалау: • Бұл бағалау негізгі Жұлдызды рейтингтерді қамтамасыз етеді. Содан кейін оны жолды пайдаланушының әр түрі үшін қол жетімді жұлдыз рейтингі мақсаттарын қою үшін пайдалануға болады. • Инвестициялық жоспарларды жол пайдаланушылардың кез-келген тобы үшін жұлдызды рейтингтің мақсатты деңгейінен төмен жол учаскелеріне бейімдеуге болады.
Жолдарды жаңғырту үшін қауіпсіз жобаны ақпараттандыру	Бұл жағдайда жол дәлізі немесе желі мен модернизация белгілі болады. Жобалар қол жетімді болуы мүмкін.	Инвестициялық жоспарды талдай отырып, қолданыстағы жолдар мен жол жобаларының жұлдызды рейтингін бағалау: • Бұл бағалау болашақ жобаларды немесе модернизацияны салыстыруға болатын негізгі сценарийді қалыптастырады. • Инвестициялық жоспарлар нақты жобалық басымдықтарға және / немесе бюджетке бейімделуі мүмкін. • Процестің сатысына байланысты жобалау қазірдің өзінде жүргізілуі мүмкін. Олай болса, жобаның одан әрі итерациясын хабарлау үшін жобаның жұлдызды рейтингі жасалуы керек.
Жаңа жол құрылысы үшін қауіпсіз жобаны хабардар ету	Бұл жағдайда жаңа жолдың ұзындығы мен орналасқан жері белгілі болады. Жобалар қажет	Инвестициялық жоспарды талдай отырып, қолданыстағы жолдың (ол бар жерде) және жол жобаларының жұлдызды рейтингі бойынша бағалау: • Қолданыстағы жол жағдайында бұл бағалау жаңа жол жобаларын салыстыруға болатын негізгі сценарийді қалыптастырады. Қолданыстағы жолдың орналасқан жері туралы ақпарат, күтілетін ағындар, жол қозғалысына қатысушылардың құрамы және басқа да деректер жаңа жолдың жобасын бағалау үшін пайдаланылуы мүмкін. • Жол жоқ жерде бағалау тек жол жобалары үшін мүмкін болады. • Жаңа жолдың орналасқан жері туралы ақпарат, күтілетін ағындар, жол қозғалысына қатысушылардың

		құрамы және басқа бөлшектер шамамен болуы керек. Жоба мен сценарийді тестілеу жобаларға және олармен байланысты құжаттарға, мысалы, техникалық-экономикалық негіздемелерге және трафик көлемін болжауға негізделуі мүмкін.
Қоғамдық көлік жобаларында қауіпсіз жобаны хабардар ету	Қоғамдық көліктің жаңа жобалары жолдың конфигурациясын Өзгертуді қамтуы мүмкін немесе болмауы мүмкін. Алайда, қоғамдық көлік жүйелері ағындарға, әсіресе жүйеге кіре алатын жаяу жүргіншілерге айтарлықтай әсер етеді. Қалай болғанда да, қоғамдық көлік дәлізін де, магистральдық көшелерді де бағалау керек. Егер жолдың өзіне әсер етпесе (мысалы, метро жүйесі үшін), бағалау станцияның орналасқан жеріне бағытталуы мүмкін. Жобалар міндетті.	Қолданыстағы жолдың (егер бар болса) және инвестициялық жоспарды талдай отырып, жобаларды жұлдызды рейтинг бойынша бағалау: - Инвестициялық жоспарларды көрсетілген жобалық басымдықтарға және / немесе бюджетке сәйкес келтіруге бейімдеуге болады. - Базалық бағалауға негізгі көшелерді (яғни, адамдар жүйеге кіру үшін пайдаланатын көшелерді) қосыңыз. - Жоба мен сценарийді тестілеу жобаларға және олармен байланысты құжаттарға, мысалы, техникалық-экономикалық негіздемелерге және патронаж болжамдарына негізделуі мүмкін.
Жол қозғалысы қауіпсіздігі саясатының мақсаттарына қол жеткізу үшін (мысалы, жаяу жүру және велосипедпен жүру қауіпсіздігін арттыру)	Тиісті желіні анықтау үшін алдымен саясаттың мақсатына байланысты басым бағыттарды анықтаңыз. Мысалы, жаяу және велосипедпен жүру қауіпсіздігін арттыру үшін оқу орындарының айналасындағы аудандар (мысалы, мектептер), сауда алаңдары мен көлік тораптары басымдыққа ие болуы мүмкін. Жергілікті білімді және стратегиялық жоспарлар мен жерді пайдалану жоспарлары сияқты саясат немесе жоспарлаудың басқа құжаттарын пайдалану ұсынылады.	Инвестициялық жоспарды талдай отырып, қолданыстағы жолдың жұлдызды рейтингі: Инвестициялық жоспарларды жаяу жүргіншілер мен велосипедшілердің жұлдызды рейтингін көтеру сияқты саясаттың соңғы нәтижелеріне бейімдеуге болады.
Инвестицияларға басымдық беріңіз	Инвестициялық басымдық әдетте белгілі желі үшін таңдалады. Егер белгілі желі болмаса, апаттың ең жоғары жиілігі немесе максималды ағындары бар аудандарды таңдау ұсынылады. Бұл таңдалған жол пайдаланушылар тобы немесе жол қозғалысының барлық қатысушылары үшін болуы мүмкін.	Инвестициялық жоспарды талдай отырып, ЖКО тәуекелдерін картографиялау және / немесе қолданыстағы жолдағы жұлдыздардың рейтингі бойынша бағалау: - Инвестициялық жоспарлар басымдықтарға бейімделуі мүмкін, мысалы: - Жұлдыздардың ең төмен рейтингісі бар учаскелер (яғни, ең жоғары тәуекел) - Жол органдарына құрылыс жұмыстарының мерзімдерін немесе бюджеттік мақсаттарды ескере отырып, жолдарды жаңартуға көмектесу үшін іске асырудың қарапайымдылығы. - Жол пайдаланушылардың нақты тобының қауіпсіздігі мәселелерін қарастыру.

Техникалық қызмет көрсетуді жоспарлаңыз	Техникалық қызмет көрсетуді жоспарлау әдетте белгілі желі үшін таңдалады. Егер белгілі желі болмаса, апаттың ең жоғары жиілігі немесе максималды ағындары бар аудандарды таңдау ұсынылады. Бұл таңдалған жол пайдаланушылар тобы немесе жол қозғалысының барлық қатысушылары үшін болуы мүмкін.	Инвестициялық жоспарды талдай отырып, қолданыстағы жолдың жұлдызды рейтингін бағалау: • Инвестициялық жоспарларды тек жолдың мазмұнына сәйкес келетін қауіпсіздік шараларын қамтитын етіп бейімдеуге болады. Мысалы, бөлу, жолды қалпына келтіру және т. б.
Жұлдызды рейтингтің мақсатына жету үшін	Жұлдызды рейтинг бойынша мақсатқа жету үшін желілерді анықтау үшін мақсатқа байланысты басым бағыттарды анықтау қажет. Учаскелерді ЖКО-ның ең жоғары көрсеткіштері немесе қозғалыстың ең жоғары ағындары негізінде таңдауға болады. Бұл таңдалған жол пайдаланушылар тобы немесе жол қозғалысының барлық қатысушылары үшін болуы мүмкін.	Инвестициялық жоспарды талдай отырып, қолданыстағы жолдың жұлдызды рейтингін бағалау: • Инвестициялық жоспарларды жол пайдаланушылардың кез-келген тобы үшін жұлдызды рейтингтің мақсатты деңгейінен төмен жол учаскелеріне бейімдеуге болады.
Демонстрациялық жоба жасаңыз	Демонстрациялық жобалар-болашақта үлкен бағалау мақсатында таңдалған дәліз үшін Жұлдызды рейтингтің мысалы. Таңдалған дәліз стратегиялық маңызға ие болуға және неғұрлым кең жол желісі үшін репрезентативті болуға тиіс. Жергілікті білімге және саясат немесе жоспарлау туралы басқа құжаттарға сүйене отырып, тиісті демонстрациялық дәлізді таңдау ұсынылады. Демо-жобалар әдетте оқу компонентін қамтиды.	Инвестициялық жоспарды талдай отырып, қолданыстағы жолдың жұлдызды рейтингін бағалау: • Оқыту қажет болған жағдайда, оқыту инвестициялық жоспарды талдау және сценарийді тестілеу арқылы қолданыстағы жолдың жұлдызды рейтингін қамтуы керек.
Оқыту және әлеуетті арттыру үшін	Топты оқыту үшін желіні таңдау көбінесе оқу мақсаттарына байланысты. Мысалы, егер топ ауқымды сауалнама жүргізу үшін қажетті дағдыларды қажет етсе, желінің өкілдік бөлігін таңдау маңызды. Бұл учаскенің көлемі топтың санына және оқуға бөлінген уақыт санына сәйкес келуі керек.	Оқыту, оның ішінде инвестициялық жоспарды талдай отырып, қолданыстағы жолдың жұлдызды рейтингін демонстрациялық бағалау: • Оқыту сонымен қатар болжамды жобаны бағалауды және сценарийді тестілеуді қамтуы керек.

Бюджет және мерзімдер

Қолда бар бюджет пен мерзімдер жобаның көлемін айқындайтын болады. Жоспарлау процесінің басында бар бюджет пен мерзімдерді ескеру маңызды.

Кейде қолданыстағы бюджет болмауы мүмкін. Бұл жағдайда жоба жоспарын жоба үшін қолайлы бюджетті анықтау және қажетті қаржыландыруды қамтамасыз ету үшін пайдалануға болады.

Сол сияқты, жобаның мерзімі сирек ашық. Мерзімдерді бюджеттік циклдармен, жобалау және құрылыс кезеңдерімен немесе басқа стратегиялық маңызды оқиғалармен анықтауға болады. Уақыт бағалауға болатын желінің көлеміне, сондай-ақ бағалау тобы мен қажетті жабдықтардың санына әсер етеді.

Жобаның нәтижелері

Жобаның нәтижелері жобалық топтардың өндіретініне қатысты. Бұл бағалау нәтижелері бойынша талдау мен есеп беруді, соның ішінде инвестициялық жоспарларды, сондай-ақ оқыту сияқты басқа да іс-шаралардың нәтижелерін қамтиды.

Жобаның нәтижелері жобаның мақсаттарына және тапсырыс берушілер мен мүдделі тараптардың қажеттіліктеріне сәйкес жоспарлануы маңызды. Жобаның нәтижелері мыналарды қамтуы мүмкін:

- Мүдделі тараптардың қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін бағалау есептері, мысалы, жиынтық және техникалық есептер.
- Жұлдызды рейтинг пен инвестициялық жоспарды талдау және сценарийлерді тестілеу қажеттілігі мен түрі. Оларды алдын-ала жоспарлауға болады, алайда, әдетте, олар жобаны талдау кезеңінде нақтыланады.
- Анықталған мәселелер бойынша немесе іске асыруды қолдау үшін қосымша есептер (мысалы, strip жоспарлары)
- Жұмыс барысы туралы есептер
- Сапаны қамтамасыз ету бойынша есептер
- Өткізілетін оқыту, соның ішінде оқудан өтетіндер, сонымен қатар оқытудың мақсаты мен мазмұны, және
- Жобаның әрбір кезеңі үшін жоспарланған презентациялар, мүдделі тараптармен кездесулер және / немесе БАҚ-тағы іс-шаралар.

IRAP жобасы не өндімейді

IRAP жобасы шеңберінде халықаралық тегістілік индексінің (IRI) деректері немесе активтер туралы егжей-тегжейлі деректер (мысалы, белгілердің нақты саны, жол жамылғысындағы жарықтардың мүкәммалы), жол конструкциялары және жол қозғалысы қауіпсіздігінің аудиті алынбайды. Алайда, жобалар осы заттарды біріктіретін етіп құрылуы мүмкін. Мысалы:

- IRI деректерін жинау сонымен қатар IRAP бағалау үшін зерттеу деректерін жинай алады.
- Инвестициялық жоспар әрі қарай зерттеу үшін тиімді қарсы шаралар тізімін ұсына алады немесе жол конструкцияларын жетілдіруді ұсына алады, және
- IRAP ұпайы жол қауіпсіздігі аудитін жүргізу үшін жоғары қауіпті учаскелерді анықтау үшін пайдаланылуы мүмкін және аудит нәтижелерін толықтыра алады.

3.2 Жобаны ұйымдастыру

Жобаның параметрлері анықталғаннан кейін жобаның іс-шараларын, рөлдерін, міндеттері мен кезеңдерін ұйымдастыруға болады.

Іс-шараларды анықтау

Жоба бірқатар іс-шараларды қамтуы мүмкін. Іс-шаралардың кейбір түрлері жобаның нәтижелерін алу үшін өте маңызды болады (мысалы, жолды тексеру), ал басқалары бағалаудың сапасын және нәтижелерді табысты қолдануды қамтамасыз ету үшін қажетті іс-шарамен байланысты болуы мүмкін.

Төмендегі кестеде ықтимал Жобалық іс-шаралардың тізімі, інар сипаттамалары және тиісті сипаттамалары, пайдаланушы нұсқаулықтары мен нұсқаулықтары берілген .

Жобаның қызметі, сипаттамалары және IRAP тиісті сипаттамалары, пайдаланушы нұсқаулықтары мен нұсқаулықтары

Жұмыстар	Сипаттама
Жобаны дайындау және жоспарлау	Бұған жобаның қажеттіліктерін анықтау, жобаның ауқымы мен іс-шараларын анықтау (бағаланатын жол желісі / жобаларды қоса), іс-шараларды жоспарлау және қажетті жеткізушілерді тарту кіреді. Қосымша ақпарат алу үшін осы нұсқаулықты және стандартты техникалық тапсырманы қараңыз.
ЖКО тәуекелдерін картографиялау	Бұл жол-көлік оқиғалары туралы егжей-тегжейлі мәліметтерді көрсетуді қамтиды, бұл жол желісінде тіркелген құрбандар мен ауыр жарақаттардың таралуын көрсетеді. Қосымша ақпарат алу үшін ЖКО тәуекелдерінің картасын, жобаны, техникалық сипаттаманы және үлгіні қараңыз.
Жолдарды тексеру	Жол зерттеулеріне жол атрибуттарын кодтау мақсатында жол суреттерін жинау кіреді және әдетте IRAP бағалау үшін қажет жұлдызды рейтинг. Ерекшеліктер Google Street view кадрларын пайдаланатын шағын желілерді бағалауды немесе ұқсас жобаларды немесе Жобаны бағалауды қамтуы мүмкін. Жол түсірілімдері туралы қосымша ақпарат алу үшін iRAP зерттеу нұсқаулығын қараңыз.
Жобаны қарау / тексеру	Жобаларды тексеру / қарау жобаны бағалаудың бір бөлігі немесе іске асыруды қолдаудың бір бөлігі ретінде талап етілуі мүмкін, яғни жол дизайнерлеріне инвестициялық жоспарда ұсынылған қарсы шараларды жүзеге асыруға көмектесу. Жобаларды қарау туралы қосымша ақпарат алу үшін жобалардың жұлдызды рейтингі туралы пайдаланушы нұсқаулығын қараңыз.
Жол атрибуттарын кодтау	Жұлдыз рейтингісін алу үшін кодтау қажет. Жол атрибуттарын кодтау туралы қосымша ақпарат алу үшін iRAP кодтау нұсқаулығын қараңыз.
Деректер жинауды қолдау	Әрбір iRAP жобасы қосымша деректерді қажет етеді. Жоба кезінде күтпеген кідірістерді болдырмау үшін жобаны жоспарлау процесінің басында қандай ілеспе мәліметтер қажет болатындығын білу маңызды. Ілеспе деректерге жылдамдық пен шығыс туралы деректер, ЖКО туралы деректер, жергілікті экономикалық деректер және қарсы шараларға арналған шығыстар кіреді. Жұлдызды рейтингтер мен инвестициялық жоспарларды құру үшін қажет. Ілеспе деректерді жинау және кодтау туралы толығырақ ақпарат iRAP зерттеу нұсқаулығында және сәйкесінше IRAP жұлдызды рейтингі мен инвестициялық жоспары бойынша нұсқаулықта берілген.
Жұлдызды Рейтингтер мен инвестициялық жоспарларды құру Іске асыруда қолдау	Жұлдызды рейтингтер мен инвестициялық жоспарларды құру үшін жол атрибуты деректері мен ілеспе деректер IRAP, ViDA веб-қосымшасы арқылы өңделеді. Ерекшеліктер IRAP Demonstrator немесе "үлгілерге арналған жұлдызды рейтинг" құралын қолдана отырып, тек жұлдызды рейтингке негізделген өте аз бағаларды немесе ұпайларды қамтуы мүмкін. Жұлдызды рейтингтер мен инвестициялық жоспарларды құру туралы қосымша ақпарат алу үшін IRAP жұлдызды рейтинг және инвестициялық жоспар нұсқаулығын қараңыз.
Талдау және есептілік	Талдау және есеп беру жұлдызды рейтинг пен инвестициялық жоспардың нәтижелері туралы есептерді оқу, талдау және құрастыруды және ұсыныстар беруді қамтиды. Қосымша ақпарат алу үшін IRAP жұлдызды рейтинг және инвестициялық жоспар нұсқаулығын және ViDA Пайдаланушы нұсқаулығын қараңыз.
Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл	Барлық іс-шаралар тиісті мүдделі тараптармен өзара іс-қимылды қамтитын болады, бірақ тиісті билік органдарымен оқу іс-шараларының, тұсаукесерлердің және кездесулердің белгілі бір спектрін қамтуы мүмкін.
Іске асыруға қолдау көрсету	Іске асыруды қолдау жергілікті жол органдарына немесе саясаткерлерге Жолдарды жаңартудың, Инвестициялық шешімдердің немесе жол қауіпсіздігі саясатының кейінгі кезеңдеріндегі жұлдызды рейтинг пен инвестициялық жоспардың нәтижелерін түсінуге және пайдалануға көмектесу үшін одан әрі көмек көрсетуді қамтиды. Қосымша ақпарат алу үшін IRAP жұлдызды рейтингі мен инвестициялық жоспары туралы нұсқаулықты қараңыз.
Сапаны қамтамасыз ету	Сапа мен сәйкестікті тексеру жоба барысында жүйелі түрде жоспарлануы және жүргізілуі керек. Егер проблемалар ертерек анықталса және түзетілсе, кейінгі асқынулар азайтылуы мүмкін және / немесе қайта қарау

	қажеттілігін болдырмауға болады. Сапа мен сәйкестікті тексеру жөніндегі іс-шаралар жоба жоспарында және кейінгі техникалық тапсырмаларда нақты көрсетілуі және мыналарды қамтуы тиіс: • Тексеру, кодтау, талдау және есеп беру кезінде сапаны үнемі ішкі тексеру. Бұл тексерулерді қалай ұйымдастыруға және өткізуге болатындығы туралы толық ақпарат тиісті іс-шаралар нұсқаулықтарында келтірілген. • Алынған кезде нәтижелерді тең-теңімен тексеру. Мысалы, кодтау тобы зерттеу деректерін тексеруі керек, талдау және есеп беру тобы кодтау деректерін тексеруі керек, ал жобаны басқару тобы талдау және есеп беру тексерулерін жүргізуі керек. • Сапаны тәуелсіз бақылау сапаны тексеруге, әсіресе жол атрибуттарын кодтауға көмектесу үшін ұсынылады. • Егер жеткізушілер тартылса, түпкілікті төлем сапа стандарттарының сақталуына байланысты болуы керек. Қосымша ақпарат алу үшін әр нұсқаулықтағы сапаны басқару бөлімін қараңыз.
--	---

Рөлдер мен міндеттер

Іс-шаралар анықталғаннан кейін олардың әрқайсысы үшін міндеттердің рөлдерін анықтауға және бөлуге болады. Бұл жасалуы тиіс үшін:

- Жобаны іске асыру бойынша негізгі топтар. Жобалық іс-шараларды міндетті түрде бір топ орындау қажет емес. Сауалнамалар мен Кодтау сияқты іс-шараларды әр түрлі топтар жасаған кезде бұл қалыпты жағдай. Себебі, іс-шаралар көбінесе әртүрлі білім, ресурстар мен жабдықтарды қажет етуі мүмкін.

- Әр кезеңге қатысты мүдделі тараптар, мысалы:

- Жергілікті жол билігі

- Проекторлардың жол топтары

- Полиция

Саяси көшбасшылар

- Қоғамдастық пен ұйымның тиісті өкілдері және т. б.

- Деректер жеткізушілерін қолдау.

Бұл процесс қосымша ресурстарды сатып алу қажет болатын міндеттерді анықтайды. Жеткізушілерді сатып алу келесі бөлімде талқыланады.

Жоба кезеңдерін жоспарлау

Жоба бірнеше іс-шаралар мен топтарды қамтығандықтан, жобалар әдетте нақты кезеңдерде ұйымдастырылады. Әр кезең бір немесе бірнеше жеткізушілер тобы орындауы керек әрекеттерден тұрады. Жоба сыртқы жеткізушілерсіз аяқталуы керек болса да, жалпы түсінік беру үшін жобаларды мұқият жоспарлау керек:

- Жобаның мақсаттары

- Жобаның әр кезеңіндегі рөлдер мен міндеттер

- Қажетті ресурстар, дағдылар / тәжірибе және жабдықтар

- Жоба бойынша жұмыстар қашан аяқталуы керек.

Төмендегі кестеде жобаның типтік кезеңдері мен іс-шараларының мысалдары келтірілген. Жоба кезеңдерін, іс-шаралар мен нәтижелерді жоспарлау кезінде iRAP-тің тиісті нұсқаулығын және олардың әр кезең үшін стандартты нәтижелерін білу маңызды.

Жоба кезеңдерінің үлгілік іс-шараларының үлгісі

Кезеңдері	Типтік жұмыстардың мысалы
Жобаны басқару	- Жобаны жоспарлау, мысалы: - Жобаның анықтамасы мен көлемін растау - Жоба бойынша ұсыныс (егер қажет болса) - Жабдықтар мен жеткізушілерді сатып алу (қажет болған жағдайда) - Келісімшарттарды басқару - Тапсырыс берушілермен және мүдделі тараптармен өзара әрекеттесу
Деректерді тексеру және жинау	- Зерттеуді жоспарлау - Жолды тексеру және деректерді жинау - Жылдамдық және ағын туралы ақпарат - Сапаны қамтамасыз ету - Деректерді код жасаушылар тобына беру және қажет болған жағдайда мәселелерді шешу - Тапсырыс берушімен және жергілікті мүдделі тараптармен өзара әрекеттесу iRAP деректерін жинаудың стандартты нәтижелері туралы қосымша ақпаратты iRAP зерттеу нұсқаулығында табуға болады.
Жол атрибуттарын кодтау	- Кодтауды жоспарлау - Зерттеу деректерін тексеру - Жылдамдық пен қозғалыс ағынының деректерін тексеру - Жол атрибуттарын кодтау - Сапаны қарау және тексеру iRAP жолының атрибуттарын кодтаудың стандартты нәтижелері туралы толығырақ ақпарат iRAP кодтау нұсқаулығында қол жетімді.
Талдау және есептілік	Жол атрибуттарын кодтау деректерін өңдеу (жүктелетін файл) - Жұлдыздар рейтингін және инвестициялық жоспарларды құру - нәтижелерді талдау - Есептер жасау - Іске асыруды қолдау - Тапсырыс берушілермен және жергілікті мүдделі тараптармен өзара әрекеттесу - ЖКО тәуекелін көрсету iRAP стандартты талдау және есеп беру нәтижелері туралы толығырақ ақпарат жұлдызды рейтинг және iRAP инвестициялық жоспары бойынша нұсқаулығында қол жетімді.
Басқа жұмыстар	- Оқыту - Деректер жинауды қолдау - Нәтижелерді ұсыну - Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл және іс-шаралар - Іске асыруды қолдау Басқа іс-шараларды өткізу туралы, соның ішінде деректерді жинауды қолдау және iRAP жобасын іске асыруды қолдау туралы толығырақ ақпаратты iRAP жұлдызды рейтингі мен инвестициялық жоспары жөніндегі нұсқаулығында табуға болады

Жобаны дайындау және жеткізушілерге қажеттілік жобаның түрі мен көлемі, сондай-ақ қажетті білім, ресурстар мен жабдықтар негізінде айқындалуға тиіс.

Жоба кезеңдерін және жеткізушілерді жоспарлау кезінде сауалнама жеткізушілері мен Кодтау провайдерлері қолданатын жүйелердің үйлесімді болуы өте маңызды. Қосымша ақпарат алу үшін [жабдық пен бағдарламалық жасақтаманы](#) қараңыз.

Жобаны қалай ұйымдастыруға болады?

Жобаны ұйымдастырудың бірнеше жолы бар. Мысалы, жалпы базалық бағалау үшін жобаны үш түрлі топ орындайтын келесі кезеңдерге бөлуге болады:

Топ	1 кезең	2 кезең	3 кезең	4 кезең	5 кезең
Басқару тобы (Тапсырыс беруші)	Жобаны жоспарлау	Келісімшартты басқару			Талдау және есептілік
1 жеткізуші		Ілеспе құжаттарды тексеру және жинау			
2 жеткізуші			Кодтау		
3 жеткізуші		Сапаны қамтамасыз ету және шолу / қарау			

Бұл жағдайда басшылық тобы жобаны жоспарлауды, жеткізушілерді тарту мен басқаруды, сондай-ақ талдау мен есептілікті бақылайды. 1-жеткізуші жол тексерулерін аяқтауға және қозғалыс жылдамдығы мен ағындары туралы кез-келген талап етілетін деректерді жинауға тартылады; 2-жеткізуші жол атрибуттарын кодтауды аяқтауға қатысады, ал 3-жеткізуші тәуелсіз деректер сапасын тексереді.

Балама ретінде Тапсырыс беруші жобаның барлық негізгі іс-шараларын орындау үшін бір өнім берушіні және жобаның сапасын қамтамасыз ету және нәтижелерін талдау үшін екінші өнім берушіні тарта алады.

Топ	1 кезең	2 кезең	3 кезең	4 кезең
Басқару тобы (Тапсырыс беруші)	Жобаны жоспарлау	Келісімшартты басқару		
1 жеткізуші		Ілеспе құжаттарды тексеру және жинау	Кодтау	Талдау және есептілік
2 жеткізуші		Сапаны қамтамасыз ету және шолу / қарау		

Тағы бір мүмкіндік-бұл ұйымда компания ішінде қажетті дағдылар мен ресурстар бар. Бұл жағдайда бір топ сапаны тексеру үшін бүкіл жобаны тек тәуелсіз жеткізушімен орындай алады.

Топ	1 кезең	2 кезең	3 кезең	4 кезең
Жобалау тобы	Жобаны жоспарлау	Ілеспе құжаттарды тексеру және жинау	Кодтау	Талдау және есептілік
1 жеткізуші		Сапаны қамтамасыз ету және шолу / қарау		

Жол атрибуттарын кодтау сапасын қамтамасыз ету сапаны қамтамасыз етудің ең үлкен міндеті екенін ескеріңіз. IRAP кодтау нұсқаулығы тәуелсіз сапаны қамтамасыз етуді ұсынады.

Жоба кезеңдерін және жеткізушілерді жоспарлау кезінде сауалнама жеткізушілері мен Кодтау провайдерлері қолданатын жүйелердің үйлесімді болуы өте маңызды. Қосымша ақпарат алу үшін [жабдық пен бағдарламалық жасақтаманы](#) қараңыз.

Жобалар үшін жұлдызды рейтинг

Жобаның жұлдызды рейтингі кезеңдердің басқа ұйымдастырылуын талап етуі мүмкін. Мысалы, кейбір жағдайларда қолданыстағы жолдарды тексеру қажет болмауы мүмкін. Егер жоба үшін IRAP жұлдызды рейтингі құралы Google Street view суреттерімен немесе ұқсас (жолды зерттеу деректерімен емес) пайдаланылса, бұл жобаны процеске сәйкес ұйымдастыруды қажет етеді жобалар үшін жұлдызды рейтинг. Қосымша ақпарат алу үшін [IRAP жұлдызды рейтингі мен инвестициялық жоспары туралы нұсқаулықты](#) қараңыз.

3.3 Жобаны ресурстық қамтамасыз ету

Жобаны ресурстық қамтамасыз ету жобаның түрі мен мөлшері, сондай-ақ қажетті білім, Қажетті ресурстар мен жабдықтар негізінде анықталады. Осы кезде жоспарлау процесінде жобаның кезеңдері мен әр кезеңдегі іс-әрекеттер, сондай-ақ рөлдер мен міндеттер белгілі болуы керек. Енді жобаны ресурстық қамтамасыз ету үшін жасалуы мүмкін:

- Қажетті топтар мен тәжірибелерді ұйымдастыру және / немесе қамтамасыз ету, және
- Қандай мамандандырылған жабдық пен бағдарламалық жасақтама қажет екенін анықтаңыз.

Топтар және арнайы білім

Жобалар, әдетте, жоба кезеңдеріне мамандандырылған топтардан назар аударуды талап етеді, мысалы, жол деректерін жинауға арналған сауалнама тобы және жол атрибуттарын кодтауға арналған кодтау тобы. Бұл топтардың саны жобаға сәйкес келуі керек және бірнеше жеткізушілерді қамтуы мүмкін. Топтың саны, рөлдері және ұйымдық құрылымы туралы ұсыныстар тиісті нұсқаулықтарда егжей-тегжейлі көрсетілген.

Жобаларды іске қосу кезінде жұлдызды рейтинг және IRAP инвестициялық жоспары аккредиттелген жеткізушілерді пайдалану маңызды. Еуропада ЖКО тәуекелдерін картаға түсірумен айналысатындар үшін EuroRAP лицензиясын алу қажет.

Жоба кезеңдерін және жеткізушілерді жоспарлау кезінде сауалнама жеткізушілері мен Кодтау провайдерлері қолданатын жүйенің немесе жүйенің үйлесімді болуы өте маңызды. Қосымша ақпарат алу үшін жабдық пен бағдарламалық жасақтаманы қараңыз.

Жабдық және бағдарламалық қамтамасыз ету

Жобаның көлеміне, көлеміне және орындалған бағалау түріне байланысты арнайы жабдық қажет болуы мүмкін. Мамандандырылған жабдықтың мысалдары мыналарды қамтуы мүмкін:

- Аккредиттелген инспекциялық жүйе
- Мамандандырылған техникалық байқау
- Тексеру жүйелері
- Шолу камералары
- Жылдамдықты өлшеу құралдары
- Қозғалыс ағынының есептегіштері және

- Кодтау бағдарламалық жасақтамасы.

Жолды тексеруге арналған жабдықтар, кодтау жүйелері және мәліметтерді жинауға арналған көмекші жабдықтар туралы нұсқаулық [iRAP зерттеу нұсқаулығында](#) және [iRAP кодтау нұсқаулығында](#) егжей-тегжейлі көрсетілген..

Жеткізушілерді тексеру және кодтау жүйелерінің үйлесімділігін қалай қамтамасыз етуге болады?

Егер жоба сауалнамалар мен кодтау үшін жеке топтарды қажет етсе, зерттеу деректерін жинау кодтау жүйесімен үйлесімді болуы өте маңызды. Қазіргі уақытта бірқатар кодтау жүйелері қолданылады және олардың көпшілігінде зерттеу деректерінің сипаттамаларына айтарлықтай ерекшеленетін талаптар бар.

Зерттеу және кодтау жеткізушілерін сатып алуды жоспарлау кезінде келесі ойларды ескерген жөн:

- Кейбір үшінші тарап кодтау жүйелері зерттеу деректерін бірдей жүйемен жинауды талап етеді. Кодтау жүйесі лицензиялық алымдарды көтере алады.
- Сауалнама деректерінің үлгісі кодтау жеткізушісін сатып алу үшін ұсынылады. Осы деректерді беру және алу мерзімдері зерттеу жеткізушімен келісілуі тиіс.

Көмектесетін екі тәсіл бар:

1. Үшінші тарап бағдарламалық жасақтамасын пайдалану жобаның талабы ретінде көрсетілуі мүмкін. Бұл екі провайдердің бірдей бағдарламалық жасақтаманы пайдалануын қамтамасыз етеді және осылайша сауалнама деректерінің кодтау жүйесімен үйлесімділігін қамтамасыз етеді.
2. Кодтау жеткізушісін зерттеу жеткізушісіне тарту. Осылайша, сауалнама деректеріне қойылатын талаптар белгілі болады және кодтау провайдері оны жинау кезінде зерттеу деректерінің сапасын тексере алады.

3.4 сатып алу қызметтері мен жабдықтары

Егер қосымша білім, ресурстар және / немесе жабдық қажет болса, жеткізуші сатып алынуы мүмкін. Мүмкіндігінше, бәсекеге қабілетті ұсыныстарды аккредиттелген жеткізушілерден сұрау керек.

Жеткізушілерде әдетте өздерінің жабдықтары мен жүйелері болады. Егер белгілі бір жабдық немесе жүйе қажет болса, бұл техникалық тапсырмада көрсетілуі керек.

Стандартты техникалық тапсырма жеткізушілерді сатып алу және кейінгі келісім-шарт үшін негіз ретінде пайдаланылуы мүмкін.

Аккредиттелген жеткізушілер

iRAP бағалауларында аккредиттелген жеткізушілер мен аккредиттелген инспекциялық жүйені қолданған жөн, бірақ бұл міндетті емес. Аккредиттеу туралы ақпаратты iRAP веб-сайтынан табуға болады www.irap.org/accreditation.

Егер зерттеу жобасында аккредиттелген жеткізушілер және/немесе аккредиттелген инспекция жүйесі пайдаланылады деп шешілсе, топ мүшелері және инспекция жүйесі туралы келесі ақпарат техникалық тапсырмаға (ТТ) және келісімшарттарға енгізілуі тиіс.

Зерттеу тобының қатысушылары

ТАӘ	Эл.поштасының мекенжайы	Жобадағы лауазымы	iRAP аккредиттеу нөмірі	iRAP аккредиттеу күні	iRAP аккредиттеуді қайта бастау мерзімі

Инспекциялау жүйесі

Инспекциялау жүйесінің атауы	Өндіруші	iRAP аккредиттеу күні	IRAP аккредиттеу күні	IRAP аккредиттеуді қайта бастау мерзімі

3.5 Жобаны жоспарлау

Жобаның кестесі жобаның көлеміне, қажетті іс-шараларға, жобаны ұйымдастыруға және жоспарланған уақытқа байланысты болады.

Жоба іс-шараларының мерзімі

Жобаның кестесі жобаның әрбір кезеңінің болжамды ұзақтығының және тиісті іс-шаралардың негізінде әзірленуі мүмкін.

Жобаның іс-шаралары	Мерзімді анықтау жөніндегі нұсқаулық
Жолдарды тексеру	Тексеру уақыты жолдың ұзындығына және орналасқан жеріне байланысты айтарлықтай өзгеруі мүмкін. Нұсқаулық ретінде ауылдық және қалалық жолдарды қамтитын зерттеу күніне орта есеппен 100-ден 200 км-ге дейін болуы мүмкін. Топ саны бойынша нұсқаулық iRAP зерттеу нұсқаулығында келтірілген.
Жол атрибуттарын кодтау	Нұсқаулық ретінде тәжірибелі кодер күніне 20 км ауылдық жолдарды және күніне 10 км-ден аз қалалық жолдарды кодтай алады. Әдетте кодтауды кодерлер тобы жасайды. Топ саны жөніндегі нұсқаулық iRAP кодтау жөніндегі нұсқаулықта келтірілген.
Сапаны қамтамасыз ету	Сапаны қамтамасыз ету үшін қажетті уақыт тексерілетін іс-шаралар санына байланысты (мысалы, жолды тексеру, жол атрибуттарын кодтау және т.б.). Нұсқаулық ретінде сапаны қамтамасыз етуді тексеру әдетте тиісті іс-шаралар кезінде және одан кейін бірден жүргізіледі. Сапаны қамтамасыз етудің әр міндетіне кететін уақыт жобаның көлеміне байланысты 1-2 күннен бірнеше аптаға дейін өзгеруі мүмкін.
Ілеспе мәліметтерді жинау	Нұсқаулық ретінде ілеспе мәліметтерді жинау көбінесе жол тексеруімен бір уақытта жүзеге асырылады.
Файлдарды жүктеу	Нұсқаулық ретінде бұл қызмет көбінесе 1-2 күнді қажет етеді.
Талдау және есеп беру (Жұлдызды рейтингтер мен инвестициялық жоспарларды жасауды қоса алғанда)	Нұсқаулық ретінде бұл іс-шара көбінесе 1-ден 4 аптаға дейін созылады.
ЖКО тәуекелдерін картографиялау	Бұл қызмет көбінесе бағалануы керек жолдың ұзындығына және деректердің болуына байланысты. Нұсқаулық ретінде бұл тапсырма көбінесе 3 айға созылады.

Жоба іс-шараларының тәуелділігі

Жобаның кезеңдері мен іс-шаралары іс-шаралар арасындағы байланысты ескере отырып жоспарлануы керек.

Міндеттері	Тәуелділік
Жолдарды тексеру	Жобаны жоспарлау (жолдар тізімін қоса) және зерттеуді жоспарлау басталғанға дейін аяқталуы қажет.
Жол атрибуттарын кодтау	Жолды тексеру деректері қажет. Өте үлкен зерттеулер үшін деректерді пакеттік кодтау тобына беруге болады, бұл кодтау тобына деректерді тексеруді және кодтауды бастауға мүмкіндік береді, ал зерттеу шаралары әлі де жалғасуы мүмкін.
Сапаны қамтамасыз ету	Тексеру үшін көптеген деректердің болуын талап етеді. Мұны тексерілетін іс-шаралар кезінде немесе одан кейін бірден жасауға болады.
Ілеспе мәліметтерді жинау	Жол тексерулерін жүргізу кезінде қандай ілеспе мәліметтер бар екенін және нені жинау қажет болатындығын анықтау үшін жобаны жоспарлау қажет. Егер бұл деректерді зерттеу кезінде жинау қажет болса, зерттеуді жоспарлау аяқталуы керек.
Файлдарды жүктеу	Жол төлсипатын толық кодтау, сапаны қамтамасыз ету және ілеспе деректер талап етіледі.
Талдау және есеп беру (Жұлдызды рейтингтер мен инвестициялық жоспарларды жасауды қоса алғанда)	Файлды жүктеуді және ілеспе деректерді жинауды аяқтау қажет.
ЖКО тәуекелдерін картографиялау	Ілеспе деректерді жинауды аяқтау қажет (атап айтқанда, өлім-жітім және ауыр жарақаттар туралы деректер).

4. IRAP СТАНДАРТТЫ ТЕХНИКАЛЫҚ ТАПСЫРМАСЫ

Бұл құжатты қалай пайдалануға болады

IRAP (TOR) стандартты техникалық тапсырмасы iRAP спецификациясына байланысты әрекеттерді орындағысы немесе сатып алғысы келетіндерге көмектесуге арналған. Оны жоба жоспарының негізі ретінде және / немесе қызмет көрсету үшін кеңесшілерді тарту процесінде пайдалануға болады. Техникалық тапсырма жеткізушімен (лермен) болашақ келісім-шарттың негізін қалыптастыра алады. Техникалық тапсырмада жоба жоспарында сипатталған маңызды мәліметтер бар. Бұл үлгіні жобаның қажеттіліктеріне сәйкес реттеуге болады. Егер басқаша көрсетілмесе, мәтіннің мысалы қажет болған жағдайда өңделуі мүмкін. Нақты ақпарат қай жерде көрсетілуі керек, ол [...]. Жұмыс көлемінде iRAP бағалауға байланысты іс-шаралардың барлық түрлері санамаланған. Техникалық тапсырма әдетте жобаның бір кезеңіне жатады. Сондықтан провайдер орындамауы керек әрекеттер жойылуы мүмкін. Осы ТТ-ны толтыру бойынша кеңестер жасыл алқаптарда келтірілген. Олар ТТ құрастыру аяқталғаннан кейін жойылуы мүмкін. Бұл құжаттың өңделген нұсқасын www.irap.org/specifications жүктеуге болады.

[ТТ атауы]

[жобаның номері, атауы]

[күні]

4.1 жоба туралы мәліметтер

Жоба туралы анықтамалық ақпаратты енгізіңіз. Келесі абзацты жоймаңыз.

Irap спецификациясының тапсырмаларын орындайтын жеткізушілер талдаудың, болжамдардың және нәтижелерді пайдаланудың ашықтығы мен түсінігін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады. Жоба бойынша кез келген іс-шара [елдің атауы] iRAP бағдарламасы бойынша жұмыс істеп тұрған серіктестермен консультация арқылы жүзеге асырылуы тиіс. Қолданыстағы бағдарлама туралы толық ақпарат, оның ішінде бағдарлама басшысының байланыс деректері мына мекенжай бойынша қолжетімді www.irap.org/about-us.

Осы жобаның мақсаттары үшін негізгі мүдделі тараптар:

- [Тиісті мемлекеттік жол агенттігінің / органының атауы].
- [Тиісті көлік министрлігінің атауы].
- [• [FIFA тиісті автомобиль қауымдастықтарының атауы].
- [Тиісті үкіметтік емес ұйымдардың атауы].
- [Жол қозғалысы қауіпсіздігі мәселелерімен айналысатын тиісті мекемелердің атауы].
- [Тиісті университеттердің атауы]. Жобаның мақсаттары

4.2 Жобаның Мақсаттары

Қою

4.3 Жұмыстардың көлемі

Қажет болса, мәтінді кірістіру, жою және түзету. Мысалы:

- Жол апатын тексеру және жол атрибуттарын кодтау үшін кеңесшіні жалдау үшін деректерді жинауға, файлды жүктеуге, жұлдыздар мен қауіпсіз жолдардың рейтингісі бойынша инвестициялық жоспарларға (SRIP), апат қаупін картаға түсіруге және сапаны қамтамасыз етуге қатысты мәселелерді жойыңыз.
- Жолды зерттеу деректерінің сапасын тексеру және жол атрибуттарын кодтау үшін кеңесшіні жалдау үшін сапаны қамтамасыз етуге қатысты тармақтардан басқа барлық тармақтарды алып тастаңыз. Сапаны қамтамасыз ету пункттерінде деректерді жинауды, файлды жүктеуді, жұлдызды рейтингті және қауіпсіз жолдар бойынша инвестициялық жоспарды (SRIP) тексеруге және ЖКО тәуекелін картаға түсіруге сілтемелерді де жойыңыз.
 - Жол жобаларының жұлдызды рейтингтерін жүргізу үшін кеңесшіні жалдау үшін жолдарды кодтау, жұлдызды рейтинг жоспарлары және қауіпсіз жолдар (SRIP), деректерді жинауды қолдау және жұлдызды рейтинг және қауіпсіз жолдар (SRIP) жоспарларын қолданыңыз. Жол зерттеулері (қолданыстағы жолдар) қажет болуы мүмкін.

Осы жоба үшін жұмыс көлемі келесідей:

- Жолдарды тексеру: жолдар тізімінде анықталған жолдарды тексеруді мына мекен-жай бойынша қол жетімді [IRAP зерттеу нұсқаулығында](http://www.irap.org/specifications) көрсетілгендей аяқтаңыз www.irap.org/specifications.
- Жол атрибуттарын кодтау: жолдар тізімінде анықталған жолдар үшін жол атрибуттарының деректерін мына мекен-жай бойынша қол жетімді IRAP кодтау нұсқаулығында көрсетілгендей кодтаңыз www.irap.org/specifications қолданыстағы жолдар және / немесе жол конструкциялары үшін кодтау қажет пе, жоқ па, соны ескеріңіз.
- Деректер жинауды қолдау: IRAP Star рейтингі және инвестициялық жоспары туралы нұсқаулықта көрсетілгендей, жолдар тізімінде анықталған жолдар үшін ілеспе деректерді жинау, салыстыру және пайдалану www.irap.org/specifications . Қолданыстағы жолдар және / немесе жол құрылымдары үшін қандай қосымша мәліметтер жинау қажет екенін ескеріңіз.
- Жұлдызды рейтинг және инвестициялық жоспарлар: жолдар тізімінде анықталған жолдар туралы есептерді талдаңыз және дайындаңыз, бұл сілтеме бойынша қол жетімді IRAP рейтингі мен инвестициялық жоспары туралы нұсқаулықта көрсетілген www.irap.org/specifications .

Бұл жұлдызды рейтингте және инвестициялық жоспарларда көрсетілгендей, түсіру файлына жол атрибуты мен ілеспе деректерді кодтауды құрастыруды қамтиды: түсіру файлының сипаттамасы (мекен-жайы бойынша қол жетімді www.irap.org/specifications). Қолданыстағы жолдар мен жол құрылымдары үшін файлдарды жүктеу қажет болуы мүмкін екенін ескеріңіз. Осы бағалауларға кез-келген нақты талаптарды қосыңыз, мысалы, жылдамдық шектеулеріндегі өзгерістердің әсер ету сценарийлерін тексеру және т. б.

- ЖКО тәуекелдерін картографиялау. Жоба спецификациясында, техникалық спецификацияда және ЖКО картографиялау үлгісінде көрсетілгендей, автомобиль жолдары графигінде айқындалған жолдар үшін ЖКО тәуекелдеріне талдау жасаңыз және Картографиялауды дайындаңыз. ЖКО тәуекелдерін салыстыру ЖКО туралы егжей-тегжейлі деректердің болуын талап ететініне назар аударыңыз. Деректер орналасқан жердің толық сілтемелерін қамтуы керек.
- Сапаны қамтамасыз ету: IRAP жұлдыздық рейтингісінде және инвестициялық жоспарында сипатталғандай [жолды тексеру, жол атрибуттарын кодтау, деректерді жинауды қолдау, файлды жүктеу, жұлдыздар рейтингі және қауіпсіз жолдар (SRIP) бойынша инвестициялық жоспар туралы деректер және ЖКО картографиялау] сапасын шолу жүргізу. Нұсқаулық қол жетімді www.irap.org/specifications
- Мүдделі тараптармен өзара әрекеттесу: келесі әрекеттерді орындаңыз: (тізім қолданылады)

- Жобаның мақсаттарын, тарихы мен нәтижелерін талқылау үшін мүдделі тараптардың саяси көшбасшыларымен және басшы қызметкерлерімен кездесулерге қатысу.

- Нәтижелерді "іске қосу" сияқты қоғамдық іс-шараларға қатысу

- Басқарушы комитет пен техникалық жұмыс тобының отырыстарына қатысу.

- Мүдделі тараптардан жобаның іс-шаралары туралы арнайы сұрау салуларға жауаптар.

• **Оқыту:**

IRAP пайдаланушысының техникалық сипаттамаларына, нұсқауларына және нұсқаулықтарына сәйкес негізгі мүдделі тараптар үшін оқыту (қол жетімді www.irap.org/specifications). Оқытудың қандай Түрі қажет екенін көрсетіңіз (мысалы, жол жүру емтихандары, кодтау, iRAP нәтижелерін пайдалану және т.б.). Жолдар тізімі. Қажет болса, мәтінді салыңыз және түзетіңіз.

Төмендегі кестеде бағалау қажет қолданыстағы жолдар көрсетілген. Нақты қашықтық (немесе пикетаж) және ұзындық жұмыс басталғанға дейін расталады.

4.4 Жолдар тізімі

Қажет болса, мәтінді кірістіру және түзету.

Төмендегі кестеде бағалау қажет қолданыстағы жолдар көрсетілген. Нақты қашықтықтар (немесе тізбектер) және ұзындық жұмыс басталғанға дейін расталады.

Бағалау жолдары

Штат/провинция	Аудан	Жолдың атауы	Сілтеме идентификаторы	Бастапқы нүкте	Соңғы нүкте	Ұзындығы км

Төмендегі кестеде бағалауға жататын жол жобалары егжей-тегжейлі сипатталған. Нақты қашықтықтар (немесе тізбектер) және ұзындық жұмыс басталғанға дейін расталады.

Бағалау жобалары

Штат/провинция	Аудан	Жолдың атауы	Сілтеме идентификаторы	Бастапқы нүкте	Соңғы нүкте	Ұзындығы км

4.5 Ұсынылатын есептік құжаттама

Төменде ұсынылған стандартты есеп құжаттары берілген. Қажет болса, мәтінді кірістіру және түзету. Мысалы, егер бір жобада / келісімшартта бірнеше іс-шара орындалса, әр оқиға үшін жеке бастапқы есептер.

Келесі нәтижелер қажет.

Жолдарды тексеру

IRAP жолдарды зерттеу жобасының стандартты нәтижелері:

1. Төмендегілер туралы толық ақпаратты қамтитын бастапқы есеп:

- a. зерттеу жоспары
- b. Денсаулық сақтау және қауіпсіздік техникасы жөніндегі жоспар
- c. зерттеу тобы
- d. тексеруге арналған көлік құралы
- e. сауалнама фотосуреттері
- f. күнделікті зерттеу жазбалары
- g. қажетті қозғалыс ағыны мен жылдамдығын іріктеу, және
- h. сапаны және сәйкестікті қарау/тексеру.

2. Географиялық байланыстырылған кескіндер мен деректерді қарау үшін қолданылатын кез-келген мамандандырылған бағдарламалық жасақтаманың лицензияланған көшірмелері.

3. Қысқаша апта сайынғы есептер:

- a. жұмыстардың орындалу барысы (км-мен қайта есептеумен өлшенеді)
- b. аяқталған негізгі іс-шаралар туралы қысқаша ақпарат
- c. денсаулықты, сапаны және сәйкестікті тексерудің аяқталған процестері
- d. анықталған Денсаулық, сапа және сәйкестік мәселелері және оларды жою бойынша қабылданған шаралар
- e. іс-шаралардың фотосуреттері
- f. келесі 2 аптаға жоспарланған іс-шаралар және
- g. сауалнама тиімділігін әсер етуі мүмкін кез келген проблемалар, және
- h. зерттеп-қарау аяқталған жол учаскелері үшін зерттеп-қарау деректерінің үлгілері.

4. Сауалнама аяқталғаннан кейін барлық географиялық суреттердің электрондық көшірмесі.

5. Трафиктің ағымы, жаяу жүргіншілер ағыны, велосипедшілер ағыны және қозғалыс жылдамдығы туралы **деректердің электрондық көшірмесі** және Microsoft Excel форматындағы үлгінің әр орналасқан жері үшін тиісті сипаттамалық ақпарат (жоба үшін осы деректерді жинау қажет болған жағдайда).

6. Қабылданған іс-әрекеттерді, негізгі деректер мен нәтижелерді, сондай-ақ осы деректерді кім пайдаланатынын ескеру қажет кез келген мәселелерді сипаттайтын **қорытынды есеп**. Осы жол зерттеулерін түпкілікті қабылдау жолды кодтау тобы тексеруді аяқтағанға дейін тоқтатылады деп болжанады. Бұл шолу түзетуді немесе жаңартуды қажет етуі мүмкін бұрын анықталмаған зерттеу мәселелерін анықтауы мүмкін.

Жол атрибуттарын кодтау

IRAP кодтау жобасының стандартты нәтижелері:

7. Төмендегілер туралы толық ақпаратты қамтитын бастапқы есеп:

A. топ мүшелері және рөлдер

b. кесте

c. қолданылатын кодтау жүйесі және

d. кодтау сапасы жөніндегі тәуелсіз сарапшының растауын қоса алғанда, сапаны тексеру жоспары.

8. Гео-байланыстырғыштармен немесе конструкциялармен суреттерді қарау және кодтау және кодтау үшін қолданылатын кез-келген мамандандырылған бағдарламалық жасақтаманың лицензияланған көшірмелері.

9. Қысқаша апта сайынғы есептер:

e. жұмыс барысы (км-мен қайта есептеуде өлшенеді)

f. аяқталған сапаны тексеру процесі

g. анықталған сапа мәселелері және түзетулер

h. іс-шаралардың фотосуреттері

I. келесі екі аптаға жоспарланған іс-шаралар, және

j. жобаның жұмысына әсер.

10. Барлық жолдар / жобалар үшін түпкілікті кодтау [.файлды жүктеу](#) сипаттамасына сәйкес келетін және кодтауды тексеру құралында және ViDA-да жүктеу кезінде тексеру қателерін тудырмайтын csv.

11. Тәуелсіз сапа сарапшысы дайындаған және аяқталған тексеру процестерін, анықталған мәселелерді және ұсынылған түзетулерді түсіндіретін тәуелсіз кодтау сапасын тексеру туралы есеп.

Жол төлсипатын кодтауды түпкілікті қабылдау деректерді пайдаланатын жұлдызды рейтинг пен инвестициялық жоспардың кейінгі талдаулары аяқталғанға дейін тоқтатылуы ұсынылады. Бұл талдаулар түзетуді немесе жаңартуды қажет етуі мүмкін бұрын анықталмаған кодтау мәселелерін анықтауы мүмкін.

Талдау және есеп беру (жұлдызды рейтингтер және инвестициялық жоспарлар)

Жұлдызды рейтинг жобалары мен iRAP инвестициялық жоспары үшін стандартты нәтижелер:

1. Төмендегілер туралы толық ақпаратты қамтитын бастапқы есеп:

a. Жұмыс жоспары

b. ілеспе деректерді алу жоспары

с. Денсаулық сақтау және қауіпсіздік техникасы жөніндегі жоспар

d. топ мүшелері және

е. сапаны және сәйкестікті қарау/тексеру.

2. Бағалау кезінде қолданылатын кез-келген мамандандырылған бағдарламалық жасақтаманың лицензиялық көшірмелері.

3. Қысқаша апта сайынғы есептер:

a. жұмыс барысы

b. денсаулықты, сапаны және сәйкестікті тексерудің аяқталған процестері

с. анықталған және жойылған Денсаулық, сапа және сәйкестік мәселелері

d. іс-шаралардың фотосуреттері

е. келесі 2 аптаға жоспарланған іс-шаралар және

f. жобаның жұмысына әсер етуі мүмкін кез келген мәселелер.

4. Осы бағалау кезінде жиналған деректердің электрондық көшірмесі және Microsoft Excel форматындағы үлгінің әр орналасқан жері үшін тиісті сипаттамалық ақпарат (бұл деректерді жобада жинау қажет).

5. ViDA-да мәліметтер жиынтығы.

6. Бағалауды, ілеспе деректерді, талдау нәтижелерін және ұсыныстарды сипаттайтын қорытынды есеп. Талдау мен есептілік сапа мәніне тексерілуі тиіс.

a. Талдау және есеп беру тобы үшін жақсы тәжірибе-бұл ViDA-да нәтижелер мен нәтижелерге қол жеткізу бойынша нұсқаулық және / немесе оқыту.

b. ЖКО тәуекелдерін картографиялау

с. ЖКО тәуекелін картаға түсіру жобасы үшін стандартты нәтижелер:

1. Төмендегілер туралы толық ақпаратты қамтитын бастапқы есеп:

a. Жұмыс жоспары

b. Денсаулық сақтау және қауіпсіздік техникасы жөніндегі жоспар

с. топ мүшелері, және

d. сапа мен сәйкестікке шолу.

2. Бағалау кезінде қолданылатын кез-келген мамандандырылған бағдарламалық жасақтаманың лицензиялық көшірмелері.

3. Қысқаша апта сайынғы есептер:

a. жұмыс барысы

b. денсаулықты, сапаны және сәйкестікті тексерудің аяқталған процестері

с. анықталған Денсаулық, сапа және сәйкестік мәселелері және жою бойынша қабылданған шаралар

d. іс-шаралардың фотосуреттері

е. келесі 2 аптаға жоспарланған іс-шаралар және

f. жобаның жұмысына әсер етуі мүмкін кез келген мәселелер.

4. Microsoft Excel форматында бағалау кезінде жиналған деректердің электрондық көшірмесі.

5. Ерекшеліктерге сәйкес жүргізілген ЖКО тәуекелдерін **картаға түсіру**.

6. Бағалауды, талдау нәтижелерін және ұсыныстарды сипаттайтын **қорытынды есеп**.

Жақсы тәжірибе-бұл ViDA-да нәтижелер мен нәтижелерге қол жеткізу бойынша нұсқаулық және / немесе оқыту.

Сапаны қамтамасыз ету

Сапаны тексерудің стандартты нәтижелері:

1. Төмендегілер туралы толық ақпаратты қамтитын бастапқы есеп:

a. Жұмыс жоспары

b. Денсаулық сақтау және қауіпсіздік техникасы жөніндегі жоспар

c. топ мүшелері, және

d. сапа мен сәйкестікке шолу.

2. Бағалау кезінде қолданылатын кез-келген мамандандырылған бағдарламалық жасақтаманың лицензиялық көшірмелері.

3. Қысқаша апта сайынғы есептер:

a. жұмыс барысы

b. денсаулықты, сапаны және сәйкестікті тексерудің аяқталған процестері

c. анықталған Денсаулық, сапа және сәйкестік мәселелері және жою бойынша қабылданған шаралар

d. іс-шаралардың фотосуреттері

e. келесі 2 аптаға жоспарланған іс-шаралар және

f. жобаның жұмысына әсер етуі мүмкін кез келген мәселелер.

4. Microsoft Excel форматында бағалау кезінде жиналған деректердің электрондық көшірмесі.

5. Іс-шаралар мен ұсынымдарды сипаттай отырып, түпкілікті есеп.

Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл

Мүдделі тараптармен өзара іс-қимылдың стандартты нәтижелері:

1. Төмендегілер туралы толық ақпаратты қамтитын бастапқы есеп:

a. Жұмыс жоспары

b. Денсаулық сақтау және қауіпсіздік техникасы жөніндегі жоспар

c. топ мүшелері, және

d. сапа мен сәйкестікке шолу.

2. Қысқаша апта сайынғы есептер:

е. жұмыс барысы

ғ. денсаулықты, сапаны және сәйкестікті тексерудің аяқталған процестері

г. анықталған және жойылған Денсаулық, сапа және сәйкестік мәселелері

д. іс-шаралардың фотосуреттері

І. келесі 2 аптаға жоспарланған іс-шаралар және

і. жобаның жұмысына әсер етуі мүмкін кез келген мәселелер.

3. Тапсырманы орындау кезінде әзірленген және пайдаланылған кез келген презентациялық материалдардың электрондық көшірмесі.

4. Іс-шаралар мен ұсынымдарды сипаттай отырып, түпкілікті есеп.

Оқыту

Оқытудың стандартты нәтижелері:

1. Төмендегілер туралы толық ақпаратты қамтитын бастапқы есеп:

а. Жұмыс жоспары

б. Денсаулық сақтау және қауіпсіздік техникасы жөніндегі жоспар

с. топ мүшелері, және

д. сапа мен сәйкестікке шолу.

2. Қысқаша апта сайынғы есептер:

а. жұмыс барысы

б. денсаулықты, сапаны және сәйкестікті тексерудің аяқталған процестері

с. анықталған және жойылған Денсаулық, сапа және сәйкестік мәселелері

д. іс-шаралардың фотосуреттері

е. келесі 2 аптаға жоспарланған іс-шаралар және

ғ. жобаның жұмысына әсер етуі мүмкін кез келген мәселелер.

3. Тапсырманы орындау кезінде әзірленген және пайдаланылған кез келген презентациялық материалдардың электрондық көшірмесі.

4. Іс-шаралар мен ұсынымдарды сипаттай отырып, түпкілікті есеп.

Мерзімі

Қажет болса, мәтінді кірістіру және түзету.

Төмендегі кестеде жобаның негізгі кезеңдері егжей-тегжейлі сипатталған. Нақты мерзімдер жоба басталғанға дейін расталады.

Іс-шаралар кестесі

Міндеттері	Аяқтау мерзімдері
Жолдарды тексеру	
Жол атрибуттарын кодта	
Сапаны қамтамасыз ету	
Ілеспе мәліметтерді жинау	
Файлдарды жүктеу	
Талдау және есеп беру (Жұлдызды рейтингтер мен инвестициялық жоспарларды жасауды қоса алғанда)	
Тәуекелдерді картографиялау	

4.7 Жұмыстарды іске асыру тобы

Егер жобада аккредиттелген жеткізушілер және / немесе аккредиттелген инспекциялар жүйесі пайдаланылады деп шешім қабылданса, топ мүшелері және инспекция жүйесі туралы келесі ақпаратты ұсыну туралы талапты енгізу қажет.

Толық аты-жөні	Эл.поштасының мекенжайы	Жобадағы лауазымы	iRAP аккредиттеу нөмірі	IRAP аккредиттеу күні	IRAP аккредиттеуді қайта бастау мерзімі

Инспекциялау жүйесі

Инспекциялау жүйесінің атауы	Өндіруші	iRAP аккредиттеу күні	IRAP аккредиттеу күні	IRAP аккредиттеуді қайта бастау мерзімі

4.8 Тапсырыс беруші ұсынатын кіріспе деректер

Тапсырыс беруші ұсынады:

- IRAP сипаттамалары, пайдаланушы нұсқаулықтары мен нұсқаулары (қол жетімді www.irap.org/specifications).
- Қажет болса қою.

5. А қосымшасы: Денсаулық сақтау және қауіпсіздік техникасы бойынша жоспар және қауіпті бағалау

Денсаулық сақтау және қауіпсіздік жоспары үшін үлгі

Жобаның атауы:			Күні:	
Жобаның сипаттамасы:				
Дербес деректер:				
Тегі, аты	Лауазымы	Эл.пошта	Телефон	Шұғыл байланыс үшін байланысушы тұлға (аты-жөні, телефон нөмірі)
Медициналық сақтандыру:				
Сақтандыру компаниясы	Мүшенің нөмері	телефон	ескерту	
Жабдық пен көлік құралының сипаттамасы:				
Атауы	Сипатамасы			
Жобаның негізгі байланыстары:				
Аты	Лауазымы	Эл.пошта	Телефон	Ескерту
Жазбалар:				
Автордың аты және қолы:			Күні:	
Басшының аты және қолы:			Күні:	

Тәуекелді бағалау үлгісі

Матрица бағалау тәуекелдері		Салдары				
		Шамалы (1) Жарақат жоқ	Шамалы (2) Алғашқы көмек қажет	Орташа (3) Медициналық емді қажет етеді	Елеулі (4) ауруханаға жатқызу-жарақат немесе аурудың салдарынан жоғалған уақыт	Апатты (5) өлім немесе созылмалы дене жарақаты
Ықтималдығы	Іс жүзінде сенімді (5) жиі кездеседі	Қалыпты (5)	Жоғары (10)	Жоғары (15)	Апатты (20)	Апатты (25)
	Мүмкін (4) оңай болуы мүмкін	Қалыпты (4)	Қалыпты (8)	Жоғары (12)	Апатты (16)	Апатты (20)
	Мүмкін (3) болуы мүмкін немесе белгілі болуы мүмкін	Төмен (3)	Қалыпты (6)	Қалыпты (9)	Жоғары (12)	Жоғары (15)
	Екіталай (2) әлі болған жоқ, бірақ мүмкін	Төмен (2)	Қалыпты (4)	Қалыпты (6)	Қалыпты (8)	Жоғары (10)
	Сирек (1) мүмкін, бірақ тек төтенше жағдайларда	Төмен (1)	Төмен (2)	Төмен (3)	Қалыпты (4)	Қалыпты (5)

Тәуекелді бағалау мысалы						
№	Тапсырмалардың реттілігі	Ықтималды қауіп	Ықтималдығы	Салдары	Тәуекел дәрежесі	Талап етілетін қауіпті бақылау
1	Жолдарды тексеру	Шаршау салдарынан жол апаты	Мүмкін	Апатты	Жоғары	Жүргізуші қауіпсіз жерде тоқтап, әр 2 сағат сайын үзіліс жасауы керек.
2	Жаяу жүргіншілерді қолмен санау	Көлік құралын қағып кетті	Мүмкін	Апатты	Жоғары	Қозғалыс ағынын есептеуді орындайтын қызметкер көрінуі жоғары жилет киіп жүреді және көлік қозғалысы үшін іс жүзінде қол жетімсіз жерде болуы тиіс.
3	Жолдарды тексеру	Жылдамдық шектеуінен болған ЖКО	Мүмкін	Апатты	Жоғары	Жүргізуші әрқашан жылдамдықтың ресми шектеулерін ұстануы керек және өздері мен айналасындағылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ететін жылдамдықпен жүруі керек.
4	Қозғалыс ағынын қолмен санау	Жеке қауіпсіздік (зорлық-зомбылық қаупі)	Екіталай	Апатты	Жоғары	Қызметкерлер аймақтың қауіпсіздігін тексереді (мысалы, полиция) және бір немесе бірнеше адаммен жұмыс жасайды.

Құжаттың нұсқасы

Нұсқасы	Жанарту
2019 қыркүйек - бета-нұсқасы шығарылымы	IRAP жобаларын жоспарлау бойынша нұсқаулық, 1.0 нұсқасы iRAP пайдаланушысына арналған техникалық сипаттамалардың, нұсқаулықтардың және нұсқаулықтардың толық жаңартылуының бөлігі ретінде шығарылды. Жаңа нұсқаулық iRAP стандартты техникалық тапсырмасының жаңартылған нұсқасын қамтиды және "сіздің елде iRAP құру" (2009) ақпараттық кітапшасында бұрын берілген ақпаратты қамтиды.